

პრინციპთა ერთობლიობა ნებისმიერი ფორმით დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ ყველა პირის დაცვის შესახებ

მიღებულია გენერალური ასამბლეის 1988 წლის 9 დეკემბრის 43/173 რეზოლუციით

პრინციპთა ერთობლიობის მოქმედების სფერო

წინამდებარე პრინციპები გამოიყენება ნებისმიერი ფორმით დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი ყველა პრინციპის დასაცავად.

ტერმინების გამოყენება

პრინციპთა ერთობლიობის მიზნებისათვის:

- (a) „დაპატიმრება“ ნიშნავს პირის დაკავების აქტს, რომელიც ეჭვმიტანილია რაიმე სამართალდარღვევის ჩადენაში და რომელიმე ორგანოს გადაწყვეტილებით;
- (b) „დაკავებული პირი“ ნიშნავს ნებისმიერ პირს, რომელსაც აღკვეთილი აქვს პირადი თავისუფლება სამართალდარღვევის ჩადენისათვის გასამართლების გარეშე;
- (c) „დაპატიმრებული პირი“ ნიშნავს ნებისმიერ პირს, რომელსაც ჩადენილი სამართალდარღვევისათვის სასამართლოს მიერ აღკვეთილი აქვთ პირადი თავისუფლება;
- (d) „დაკავება“ ნიშნავს დაკავებული პირის მდგომარეობას, ზემოთ მოცემული განსაზღვრების თანახმად;
- (e) სიტყვა „პატიმრობა“ ნიშნავს დაპატიმრებული პირის მდგომარეობას, ზემოთ მოცემული განსაზღვრების თანახმად;
- (f) სიტყვები „სასამართლო ან სხვა ორგანო“ ნიშნავს სასამართლო ან სხვა ორგანოს, რომლის სტატუსიც და მდგომარეობაც კანონის შესაბამისად უნდა უზრუნველყოფდეს კომპეტენციის, მიუკერძოებლობისა და დამოუკიდებლობის მაქსიმალურად მყარ გარანტიებს.

პრინციპი 1

ნებისმიერი ფორმით დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირებს უფლება აქვთ ჰუმანურ მოპყრობაზე და პიროვნების თანდაყოლილ ადამიანის ღირსების პატივისცემაზე.

პრინციპი 2

დაკავება, დაპატიმრება ან პატიმრობა ხორციელდება მხოლოდ კანონში მოყვანილი მუხლების მკაცრი დაცვით და კომპეტენტური თანამდებობის პირების ან ამ მიზნებისათვის კანონით უფლებამოსილი პირების მიერ.

პრინციპი 3

ნებისმიერი ფორმით დაპატიმრებულ ან დაკავებულ პირთა ინტერესებიდან გამომდინარე არ დაიშვება, ნებისმიერ სახელმწიფოში სამართლის, კონვენციების, წესებისა ან ჩვეულების შესაბამისად აღიარებული ან არსებული ადამიანის რომელიმე უფლების შეზღუდვა ან შემცირება, იმის საფუძველზე, რომ ეს უფლებები არ არის აღიარებული ან აღიარებულია მცირე მოცულობით წინამდებარე პრინციპთა ერთობლიობაში.

პრინციპი 4

ნებისმიერი ფორმით დაკავება ან დაპატიმრება და გამოყენებული ყველა ზომა, რომელიც შეხებაში მოდის ნებისმიერი ფორმით დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის ადამიანის უფლებებთან უნდა განხორციელდეს დადგენილი წესის თანახმად ან უნდა დაექვემდებაროს სასამართლო ან სხვა ორგანოს ეფექტურ კონტროლს.

პრინციპი 5

1. წინამდებარე პრინციპები ვრცელდება ნებისმიერი მოცემული სახელმწიფოს ტერიტორიაზე მყოფ ყველა პირზე გაურჩევლად მათი რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის ან აღმსარებლობის, პოლიტიკური ან სხვაგვარი შეხედულებების, ეროვნული, ეთნიკური ან სოციალური წარმომავლობის, საკუთრების, დაბადების ან სხვა მდგომარეობისა.

2. ზომები, რომლებიც გამოიყენება კანონის ფარგლებში და სპეციალურად შექმნილია ქალის უფლებათა და მისი განსაკუთრებული სტატუსის დასაცავად, განსაკუთრებით ორსული და ჩვილბავშვიანი ქალების, ასევე ბავშვების, მოზარდების, მოხუცებულთა, ავადმყოფთა და ინვალიდთა დასაცავად არ განიხილება როგორც დისკრიმინაციული. ასეთი ზომების აუცილებლობის და გამოყენების საკითხი ყოველთვის ექვემდებარება განხილვას სასამართლო ან სხვა ორგანოს მიერ.

პრინციპი 6

ნებისმიერი ფორმით დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი არც ერთი პირი არ ექვემდებარება წამებას ან სასტიკ, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახავ მოპყრობას ან სასჯელს. არავითარი გარემოება არ შეიძლება გამოიყენებოდეს წამების ან სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის ან სასჯელის გამართლების საფუძველად.

პრინციპი 7

1. სახელმწიფოებმა კანონმდებლობით უნდა მოაწესრიგონ ნებისმიერი ქმედების აკრძალვა, რომელიც ეწინააღმდეგება წინამდებარე პრინციპებით გათვალისწინებულ უფლებებსა და მოვალეობებს, დააწესონ ასეთი ქმედებებისათვის შესაბამისი სანქციები და აწარმოონ მიუკერძოებელი გამოძიება საჩივრების საფუძველზე.

2. ოფიციალურმა პირებმა, რომლებსაც აქვთ საფუძველი ივარაუდონ, რომ წინამდებარე პრინციპთა ერთობლიობა დაირღვა ან შეიძლება დაირღვეს, აღნიშნულის შესახებ უნდა აცნობონ ზემდგომ თანამდებობის პირებს და როდესაც ეს აუცილებელია სხვა შესაბამის ზემდგომ თანამდებობის პირებს ან ორგანოებს, რომლებიც უფლებამოსილნი არიან ზედამხედველობის ან მდგომარეობის გამოსწორების განხორციელებაზე.

3. თუ ნებისმიერ სხვა პირს აქვს საფუძველი ივარაუდოს, რომ წინამდებარე პრინციპთა ერთობლიობა დაირღვა ან შეიძლება დაირღვეს უფლება აქვს ამის შესახებ აცნობოს საქმესთან დაკავშირებულ თანამდებობის პირების ზემდგომ ინსტანციებს და ასევე შესაბამის სხვა ზედამხედველობაზე ან მდგომარეობის გამოსწორებაზე უფლებამოსილ თანამდებობის პირებს ან ორგანოებს.

პრინციპი 8

დაკავებულ პირებზე ვრცელდება რეჟიმი, რომელიც შეესაბამება არამსჯავრდებულ პირის სტატუსს. შესაბამისად, ყოველთვის, როდესაც ეს შესაძლებელია, მათ განათავსებენ მსჯავრდებულ პირებისაგან განცალკევებულად.

პრინციპი 9

ორგანოები, რომლებიც ახდენენ პირის დაპატიმრებას, მის დაკავებას ან საქმის გამოძიებას, ანხორციელებენ მხოლოდ კანონით მინიჭებულ უფლებამოსილებას, და ასეთი უფლებამოსილების განხორციელება შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლო ან სხვა ორგანოში.

პრინციპი 10

ნებისმიერ დაპატიმრებულს, დაპატიმრების მომენტში უნდა ეცნობოს მისი დაპატიმრების მიზეზები და მის წინააღმდეგ წაყენებული ნებისმიერი ბრალდების შესახებ.

პრინციპი 11

1. პირი არ უნდა იყოს დაკავებული, თუ მას არ მიეცემა სასამართლო ან სხვა ორგანოების წინაშე დაუყოვნებლივ წარდგენისა და მოსმენის ეფექტური შესაძლებლობა. დაკავებულ პირს უფლება აქვს თვითონ დაიცვას თავი ან კანონის შესაბამისად ისარგებლოს ადვოკატის დახმარებით.
2. დაკავებულმა პირმა ან მისმა ადვოკატმა, თუ ასეთი მას ჰყავს, უნდა მიიღოს დროული და სრული ინფორმაცია დაკავების შესახებ ნებისმიერ დადგენილებაზე, აგრეთვე დაკავების მიზეზებზეც.
3. სასამართლო ან სხვა ორგანოს უნდა გააჩნდეს უფლებამოსილება აუცილებლობის შემთხვევაში განიხილოს დაკავების გაგრძელების საფუძველი.

პრინციპი 12

1. შესაბამისი ფორმით ოქმში შეტანილი უნდა იქნას:
 - (a) დაპატიმრების მიზეზები;
 - (b) პირის დაპატიმრების დრო და ასეთი პირის საპრობილეში მიყვანის, ასევე სასამართლო ან სხვა ორგანოს წინაშე პირველად წარდგენის დრო;
 - (c) შესაბამისი სამართლადამცავი ორგანოების თანამდებობის პირთა გვარები;
 - (d) ზუსტი მონაცემები დაკავების ადგილის შესახებ.
2. ასეთი ოქმები კანონით დადგენილი ფორმით წარედგინება დაკავებულ პირს ან მის ადვოკატს, თუ ასეთი მას ჰყავს.

პრინციპი 13

ნებისმიერი პირი დაკავების, დაპატიმრების ან სასჯელის მოხდის დაწყებისთანავე, ან აღნიშნულის განხორციელებიდან, რაც შეიძლება სწრაფად მის დაკავებაზე, დაპატიმრებაზე ან საპრობილეში მოთავსებაზე პასუხისმგებელმა ორგანომ უნდა უზრუნველყოს საჭირო ინფორმაციით და ახსნა-განმარტებებით და მისი უფლებებისა და ამ უფლებათა რეალიზაციის შესახებ.

პრინციპი 14

პირი, რომელიც შესაბამისად ვერ ფლობს მის დაკავებაზე, დაპატიმრებაზე ან საპრობილეში მოთავსებაზე პასუხისმგებელი ორგანოების სამუშაო ენას, უფლებამოსილია მისთვის გასაგებ ენაზე დაუყოვნებლივ მიიღოს მე-10, მე-11 (პუნქტი 2), მე-12 (პუნქტი 1) და მე-13 პრინციპებით განსაზღვრული ინფორმაცია და საჭიროებისამებრ გაეწიოს თარჯიმნის, თუ აუცილებელია უფასო დახმარება მის დაპატიმრებასთან დაკავშირებული სამართალწარმოების განმავლობაში.

პრინციპი 15

მე-16 პრინციპის მე-4 პუნქტსა და მე-18 პრინციპის მე-3 პუნქტში დაშვებული გამონაკლისების მიუხედავად, დაკავებულ ან დაპატიმრებულ პირს შეიძლება უარი ეთქვას გარე სამყაროსთან, კერძოდ მის ოჯახთან ან ადვოკატთან ურთიერთობაზე, მხოლოდ არაუმეტეს რამდენიმე დღისა.

პრინციპი 16

1. დაკავებულ ან დაპატიმრებაში მყოფ პირს უფლება აქვს დაპატიმრების შემდეგ დაუყოვნებლივ და დაკავების ან დაპატიმრების ერთი ადგილიდან მეორეზე გადაყვანისას, თხოვნით მიმართოს კომპეტენტურ ორგანოს, რომ შეატყობინონ მისი ოჯახის წევრებს ან მისი არჩევანის შესაბამისად სხვა პირებს, მისი დაკავების, დაპატიმრების ან საპრობილემო მოთავსების, დაკავების ადგილიდან გადაყვანის და იმ ადგილის შესახებ, სადაც იგი იმყოფება ბადრავის ზედამხედველობის ქვეშ.
2. თუ დაკავებული ან დაპატიმრებული პირი უცხოელია, იგი დაუყოვნებლივ უნდა იქნას ინფორმირებული იმის შესახებ, რომ აქვს უფლება დადგენილი საშუალებებით ურთიერთობა იქონიოს თავისი ქვეყნის ან სხვა ისეთი ქვეყნის საკონსულო ან დიპლომატიურ მისიებთან, რომლებიც საერთაშორისო კანონმდებლობის თანახმად უფლებამოსილი არიან აწარმოონ ამგვარი ურთიერთობები. ხოლო თუ პირი ლტოლვილია ან სხვაგვარად იმყოფება სამთავრობათაშორისო ორგანიზაციების მფარველობის ქვეშ იგი უფლებამოსილია ურთიერთობა იქონიოს ასეთი უფლებამოსილების მქონე კომპეტენტურ საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან.
3. თუ დაკავებული ან დაპატიმრებული პირი არასრულწლოვანია ან არ შესწევს უნარი გაიაზროს საკუთარი უფლებები, კომპეტენტური ორგანო თავისი ინიციატივით იღებს წინამდებარე პრინციპში აღნიშნული შეტყობინების პასუხისმგებლობას. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს მშობლების ან მეურვეების შეტყობინებას.
4. წინამდებარე პრინციპში აღნიშნული ნებისმიერი შეტყობინება უნდა გაკეთდეს ან ნებადართული იქნას კომპეტენტური ორგანოს მიერ დაუყოვნებლივ. კომპეტენტურმა ორგანომ, გამონაკლისის სახით, შეიძლება დაავიანონ შეტყობინება გონივრული დროის განმავლობაში, თუ ამას გამოძიების ინტერესები მოითხოვს.

პრინციპი 17

1. დაკავებულ პირს უფლება აქვს ისარგებლოს ადვოკატის იურიდიული დახმარებით. კომპეტენტურმა ორგანომ დაკავებისთანავე დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს პირს აღნიშნული უფლებების შესახებ და უზრუნველყოს ამ უფლების რეალიზაციისათვის საჭირო საშუალებებით.
2. თუ დაკავებულ პირს საშუალება არა აქვს საკუთარი არჩევანის საფუძველზე ჰყავდეს ადვოკატი ყველა შემთხვევაში, როდესაც ამას მოითხოვს მართლმსაჯულების ინტერესები. მას უფლება აქვს ისარგებლოს სასამართლო ან სხვა ორგანოს მიერ მისთვის დანიშნული ადვოკატის მომსახურებით უფასოდ, თუ მას არ გააჩნია ასეთი მომსახურების ანაზღაურების საშუალება.

პრინციპი 18

1. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს უფლება აქვს დაუკავშირდეს ადვოკატს და მიიღოს მისი კონსულტაცია.
2. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს ეძლევა სათანადო დრო და ექმნება შესაბამისი პირობები თავისი ადვოკატთან კონსულტაციისათვის.
3. არ შეიძლება დროებით გადაიდოს ან შეიზღუდოს დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის უფლება დაგვიანებისა და ცენზურის გარეშე და

კონფიდენციალურობის სრული დაცვით ჰქონდეს ურთიერთობა ადვოკატთან და მიიღოს მიიღოს მისგან კონსულტაციები, გარდა გამონაკლისი შემთხვევებისა, როდესაც ამას კანონის ან სხვა კანონიერი გადაწყვეტილების საფუძველზე, საჭიროდ მიიჩნევს სასამართლო ან სხვა ორგანო უსაფრთხოებისა და წესრიგის შენარჩუნების მიზნით.

4. დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირისა და მისი ადვოკატის შეხვედრები შეიძლება წარმართოს სამართალდამცავი ორგანოების თანამდებობის პირების ვიზუალური დაკვირვების ქვეშ, მაგრამ მოსმენის გარეშე.

5. წინამდებარე პრინციპში განსაზღვრული ურთიერთობა დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირსა და თავის ადვოკატს შორის არ შეიძლება წამოყენებული იქნას მტკიცებულებად დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის წინააღმდეგ, თუ ეს არ უკავშირდება დანაშაულის გაგრძელებას ან განზრახვას.

პრინციპი 19

დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს ეძლევა უფლება შეხედეს ოჯახის წევრებს და იქონიოს მათთან მიმოწერა, აგრეთვე სათანადო შესაძლებლობა იქონიოს კავშირი გარე სამყაროსთან კანონით და სხვა კანონიერი გადაწყვეტილებებით განსაზღვრული გონივრულად დასაშვები პირობებისა და შეზღუდვების ფარგლებში.

პრინციპი 20

დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის თხოვნით და შეძლებისდაგვარად, იგი შეიძლება მოთავსდეს დაკავების და პატიმრობის ისეთ ადგილას, რომელიც გონივრულადაა დაშორებული მის ჩვეულებრივ საცხოვრებელ ადგილთან.

პრინციპი 21

1. აკრძალულია დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის მდგომარეობით ბოროტად სარგებლობა, ძალდატანებითი აღიარების, საკუთარი თავის სხვაგვარად მხილებისა და ან სხვა ნებისმიერი პირის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემის მიზნით.

2. დაკავების დროს არცერთი დაკავებული პირის მიმართ არ უნდა იქნას გამოყენებული იძულება, დაშინება ან დაკითხვის ისეთი მეთოდები, რომელიც აქვეითებს პირის უნარს გონივრულად განსაჯოს და მიიღოს გადაწყვეტილება.

პრინციპი 22

არცერთი დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირი, მისი თანხმობის შემთხვევაშიც კი, არ უნდა დაექვემდებაროს ისეთ სამედიცინო ან სამეცნიერო ხასიათის ექსპერიმენტების ჩატარებას, რომელმაც შეიძლება ზიანი მიაყენოს მის ჯანმრთელობას.

პრინციპი 23

1. დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის ყოველი დაკითხვის ან დაკითხვებს შორის ინტერვალების ხანგრძლიობა, ასევე დაკითხვის მწარმოებელი თანამდებობის პირების და სხვა დამსწრე პირების გვარები დაფიქსირებული და დამოწმებული უნდა იქნეს კანონით დადგენილი ფორმით.

2. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს და მის ადვოკატს, კანონის შესაბამისად, აქვთ ამ პრინციპის პირველ პუნქტში აღნიშნულ ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის უფლება.

პრინციპი 24

დაკავებულმა ან პატიმრობაში მყოფმა პირმა უნდა გაიაროს სამედიცინო შემოწმება დაკავებისა ან პატიმრობის ადგილას მოთავსებიდან უმოკლეს დროში, ხოლო ამის შემდეგ, ყველა აუცილებელ შემთხვევაში, უნდა გაეწიოს სამედიცინო მომსახურება და მკურნალობა. ასეთი მომსახურება და მკურნალობა უფასოა.

პრინციპი 25

დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს ან მის ადვოკატს დაკავების ან პატიმრობის ადგილას წესრიგის შენარჩუნების პირობით უფლება აქვს მიმართოს სასამართლო ან სხვა ორგანოს თხოვნით ან შუამდგომლობით განმეორებითი სამედიცინო შემოწმების ან დასკვნის თაობაზე.

პრინციპი 26

დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის მიერ სამედიცინო შემოწმების გავლის ფაქტი, ექიმის გვარი და ყოველი შემოწმების შედეგები შეტანილი უნდა იქნას ოქმში. ასეთი ჩანაწერების ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფილია. ხელმისაწვდომობის საშუალებები განისაზღვრება ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისი ნორმებით.

პრინციპი 27

მტკიცებულებათა მოპოვებისას წინამდებარე პრინციპების არ დაცვა გასათვალისწინებელია დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის საწინააღმდეგოს ამგვარ მტკიცებულებათა დაშვების განსაზღვრისას.

პრინციპი 28

დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს უფლება აქვს, არსებული რესურსების ფარგლებში, თუ არსებობს ასეთი სახელმწიფო წყაროები, მიიღოს დასაშვები რაოდენობით საგანმანათლებლო კულტურული და ინფორმაციული ხასიათის მასალები, დაკავების ან პატიმრობის ადგილას უსაფრთხოებისა და წესრიგის უზრუნველყოფის პირობების შესაბამისად.

პრინციპი 29

1. შესაბამისი კანონებისა და წესების მკაცრი დაცვის კონტროლის მიზნით, დაკავებისა და პატიმრობის ადგილებს რეგულარულად მონიახულებენ კომპეტენტური ორგანოების მიერ დანიშნული ან მათ წინაშე ანგარიშვალდებული, კვალიფიციური და გამოცდილი, დაკავებისა და საპატიმრო დაწესებულების ადმინისტრაციისაგან დამოუკიდებელი პირები.
2. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს უფლება აქვს თავისუფლად და სრული კონფიდენციალობის დაცვით ურთიერთობა იქონიოს პირებთან, რომლებიც ეწვევიან დაკავებისა და პატიმრობის ადგილებს წინამდებარე პრინციპის პირველი პუნქტის შესაბამისად, უსაფრთხოებისა და წესრიგის შესანარჩუნებლად აუცილებელი პირობების დაცვით.

პრინციპი 30

1. იმ დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირთა მოქმედება, რომელიც წარმოადგენს დისციპლინარულ სამართალდარღვევას დაკავების ან საპატიმრობის მომენტში, მათ მიმართ შესაძლო შესაფარდებელი დისციპლინარული სასჯელის აღწერა და ხანგრძლიობა, და ამგვარი სასჯელის შეფარდების უფლებამოსილებით აღჭურვილი ორგანოები განისაზღვრება კანონით ან სხვა კანონიერი გადაწყვეტილებით და ექვემდებარება გამოქვეყნებას.

2. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს უფლება აქვს მოსმენილი იქნას დისციპლინარული სასჯელის დაკისრებამდე. აგრეთვე მას უფლება აქვს გაასაჩივროს ასეთი სანქციები ზემდგომ ინსტანციაში.

პრინციპი 31

აუცილებლობის შემთხვევაში, შესაბამისი ორგანოები უნდა ცდილობდნენ, რომ, საჭიროებისამებრ ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისად, დახმარება აღმოუჩინონ დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფი პირების კმაყოფაზე მყოფ ოჯახის წევრებს, განსაკუთრებით არასრულწლოვან პირებს და ასევე განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციონ მეთვალყურეობის გარეშე დარჩენილ ბავშვებს.

პრინციპი 32

1. დაკავებული პირი ან მისი ადვოკატი უფლებამოსილია, ნებისმიერ დროს განახორციელოს ეროვნული კანონმდებლობის შესაბამისი პროცედურები სასამართლო ან სხვა ორგანოების წინაშე მისი დაკავების კანონიერების გასასაჩივრებლად, რათა უზრუნველყოფილი იქნას დაუყოვნებლივი განთავისუფლება, თუ დაკავება უკანონოა.

2. წინამდებარე პრინციპის პირველ პუნქტში აღნიშნული პროცედურები უნდა იყოს მარტივი, სწრაფი და უფასო, თუ დაკავებულ პირს შესაძლებლობა არ გააჩნია გაიღოს შესაბამის ხარჯები. უფლებამოსილი ორგანოები, რომლებიც ახდენენ დაკავებას, გაუმართლებელი დაყოვნების გარეშე წარუდგენენ დაკავებულ პირს მისი საქმის განმხილველ ორგანოს.

პრინციპი 33

1. დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს ან მის ადვოკატს უფლება აქვს ამ პირის მიმართ განხორციელებულ მოპყრობასთან დაკავშირებით, კერძოდ კი, წამების ან სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობის შემთხვევაში, თოვნით ან საჩივრით მიმართოს დაკავების ან პატიმრობის ადგილის ადმინისტრაციულ ან მათ ზემდგომ ორგანოებს, აუცილებლობის შემთხვევაში – იმ ორგანოებს, რომლებიც უფლებამოსილნი არიან საჩივრის განხილვაზე ან დაცვის საშუალებების უზრუნველყოფაზე.

2. ისეთ შემთხვევებში, როდესაც არც დაკავებულ ან პატიმრობაში მყოფ პირს არც მის ადვოკატს არა აქვს წინამდებარე პრინციპის პირველი პუნქტის შესაბამისად მისი უფლებების განხორციელების შესაძლებლობა, დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის ოჯახის წევრს ან სხვა ნებისმიერ პირს, რომელიც იცნობს საქმეს, შეუძლია განახორციელოს ეს უფლებები.

3. თხოვნის ან საჩივრის კონფედენციალური ხასიათი უზრუნველყოფილია, თუ ამას ითხოვს თხოვნის განმცხადებელი ან მომჩივანი.

4. ყოველი თხოვნა და საჩივარი დაუყოვნებლივ უნდა იქნას განხილული და პასუხი უნდა გაეცეს გაუმართლებელი დაყოვნების გარეშე. ამ თხოვნის ან საჩივრის მიღებაზე უარის თქმის ან გაუმართლებელი დაყოვნების შემთხვევაში, თხოვნის განმცხადებელს ან მომჩივანს უფლება აქვს იგი წარუდგინოს სასამართლო ან სხვა ორგანოს. დაუშვებელია დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირი და ასევე თხოვნის სხვა განმცხადებელი ან მომჩივანი წინამდებარე პრინციპის პირველი პუნქტის შესაბამისად, იღვენებოდეს შუამდგომლობის, განცხადების ან საჩივრის წარდგენისათვის.

პრინციპი 34

თუ დაკავებული ან პატიმრობაში მყოფი პირის სიკვდილს ან გაუჩინარებას აქვს პირის დაკავების ან პატიმრობის მომენტში, სასამართლო ან სხვა ორგანო,

საკუთარი ინიციატივით ან ასეთი პირის ოჯახის წევრის ან იმ პირის თხოვნით, რომელსაც გააჩნია ინფორმაცია მოცემული საქმის შესახებ, აწარმოებს სიკვდილის ან გაუჩინარების მიზეზების მოკვლევას. თუ ეს გამართლებულია გარემოებებით, მაშინ ასეთი მოკვლევა ტარდება იგივე პროცედურულ საწყისებზე, როდესაც სიკვდილს ან გაუჩინარებას ადგილი აქვს დაკავების ან პატიმრობის ვადის გასვლის შემდეგ მოკლე დროში. ასეთი მოკვლევების შედეგები ან ანგარიში ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მოთხოვნისთანავე, თუ ეს ზიანს არ აყენებს მიმდინარე სისხლის სამართლის გამოძიებას.

პრინციპი 35

1. სახელმწიფო თანამდებობის პირის წინამდებარე პრინციპთა საწინააღმდეგო მოქმედებით ან უყურადღებობით გამოწვეული ზიანი, უნდა ანაზღაურდეს ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული პასუხისმგებლობის შესახებ გამოყენებული ნორმების შესაბამისად.

2. ინფორმაცია, რომლის დაფიქსირება მოითხოვება წინამდებარე პრინციპთა შესაბამისად, წარდგინდება ეროვნული კანონმდებლობით დადგენილი პროცედურების შესაბამისად, ამ პრინციპის საფუძველზე ზარალის ანაზღაურების სასარჩელო მოთხოვნების წარდგენის მიზნით.

პრინციპი 36

1. დაკავებული პირი, რომელიც ეჭვმიტანილია ან ბრალდებულია სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში, ითვლება უდანაშაულოდ და მას უნდა მოეპყრონ როგორც უდანაშაულოს, სანამ მის მიერ დანაშაულის ჩადენა არ დამტკიცდება კანონით გათვალისწინებული წესით ღია სასამართლო განხილვისას, რომლის დროსაც იგი უზრუნველყოფილი იყო საკუთარი თავის დასაცავად ყველანაირი აუცილებელი გარანტიით.

2. ასეთი პირის დაკავება ან დაპატიმრება გამოძიების ან სასამართლო განხილვის მიმდინარეობის დროს დასაშვებია მხოლოდ მართმსაჯულების მიზნებისათვის, კანონით გათვალისწინებული პირობებისა და პროცედურების საფუძველზე. აკრძალულია ასეთი პირის მიმართ ისეთი შეზღუდვების დაწესება, რაც მკაცრად არ არის განსაზღვრული დაკავების მიზნებისათვის, ან გამოძიების წარმოებისა და მართმსაჯულების განხორციელების პროცესების გაჭიანურების თავიდან ასაცილებლად, ან დაკავების ადგილას უსაფრთხოებისა და წესრიგის შესანარჩუნებლად.

პრინციპი 37

პირი, რომელსაც წაყენებული აქვს სისხლისსამართლებრივი ბრალდება, დაპატიმრების შემდგომ გასულ უმოკლეს ვადაში, უნდა წარედგინოს სასამართლო ან კანონით განსაზღვრულ სხვა ორგანოს. ასეთმა ორგანომ დაუყოვნებლივ უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება პირის დაკავების კანონიერებისა და მიზანშეწონილობის შესახებ. არავინ არ უნდა იქნას დაკავებული გამოძიების ან სასამართლო განხილვის მიმდინარეობისას, ამგვარი ორგანოს წერილობითი დადგენილების გარეშე. დაკავებულ პირს, ზემოაღნიშნული ორგანოს წინაშე წარდგენისას, უფლება აქვს განაცხადოს დაკავების პერიოდში მის მიმართ განხორციელებული მოპყრობის შესახებ.

პრინციპი 38

სისხლისსამართლებრივი ბრალდებით დაკავებულ პირს, უფლება აქვს გონივრულ ვადებში სასამართლო განხილვაზე ან განთავისუფლებაზე სასამართლო პროცესის დაწყებამდე.

პრინციპი 39

კანონით გათვალისწინებული განსაკუთრებული შემთხვევების გარდა, და თუ მართლმსაჯულების აღსრულების ინტერესებიდან გამომდინარე, სასამართლო ან სხვა ორგანო არ მიიღებს სხვა გადაწყვეტილებას, სისხლისსამართლებრივი ბრალდებით დაკავებულ პირს, ეძლევა შესაძლებლობა განთავისუფლებული იქნას სასამართლო განხილვის მიმდინარეობის განმავლობაში, კანონით გათვალისწინებული შეზღუდვების ფარგლებში. ასეთი ორგანოს კომპეტენციაა დაკავების აუცილებლობის საკითხის თვალყურის დევნება.

ზოგადი დებულება

წინამდებარე პრინციპთა ერთობლიობაში არაფერი არ უნდა ჩაითვალოს ნებისმიერი უფლების შეზღუდვად ან მისგან გადახვევად, როგორც ეს განსაზღვრულია სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტში.